

TASAVVUFİ TERİMLER

Bismillahirrahmanirrahim.

- 1- Şeyh
- 2- Tasavvuf
- 3- Tarikat
- 4- Mürid
- 5- Tekke-Zaviye
- 6- İntisap

ŞEYH

" De ki; Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki Allah da sizi sevsin" Al-i İmran 31

Resulullah (SAV) şöyle buyurmuştur: " Muhammedin nefsi kudret elinde bulunan Allah'a yemin ederek söylüyorum ki: Siz isteseydiniz, Allah'ı kullarına, kulları da Allah' a sevdiren ve yeryüzünde insanlara nasihat için dolaşan insanların Allah'ın en sevgili kulu olduğuna yemin ederdim." (Avariful Mearif)

Burada Hz. Peygamber (SAV) 'in anlattığı husus, şeyhlik ve Allah (CC) 'a davet rütbesinin ta kendisidir.Çünkü şeyh, Allah'ı kullarına gerçek manada sevdiren, kullarını da Allah'a sevdiren ve yaklaştıran kişidir. Şeyhlik rütbesi; tarikat yolunun en yüce mertebesi, Allah'a davet konusunda peygamber vekilliğinin en üstün derecesidir.

Şeyhin kulları Allah'a yaklaştırması şöyle açıklanabilir. Şeyh, müridi, Resulullah (SAV)'a her konuda uyma yoluna götürür. Kimin Hz. Peygambere uyması dosdoğru olur, onun her davranış ve hareketini benimsemesi eksiksiz bulunursa Allah (CC) o kulunu sever. (Bakınız Al-i İmran 31)

Şeyhin Allah'ı kullarına sevdirmesine gelince, onu şöyle izah edebiliriz. Şeyh, müridi nefsinin kötülüklerden tezkiye yoluna sokar. Nefs temizlenince kalbin yansıtıcı özelliğe sahip aynası parlar. Oradan çevreye ilahi azametinin nurları aksetmeye başlar. Kalbe vahdeti ilahinin güzelliği gözükür. Basiretin göz bebeği Cenabi Hakk'ın kıdemi ve celalinin nurlarını seyretmeye dalar. Kemal-i ezeli'yi görür. Böylece kul, herşeyde gördüğü ve hissettiği Rabbini sever. Çünkü bu sevgi, nefsi tezkiye etme ve fıtratındaki kötülüklerden temizlenmenin bir neticesidir.

Tarikat-ı Âliye'lerde Mürşidlerin (Şeyh Efendilerin) Uyması Gerekli Edepler (Usüller)
Müridi terbiye etmede mürşidin üzerine vâcibler vardır: Müridi nefsi için değil, ancak Allah için kabul etmelidir. Din nasihattir hadîs-i şerifi gereğince müridi ile bir arada, bulunmalıdır. Mürîd riyazete katlanırken âciz kalırsa, ona şefkat etmeli, rıfkla, yumuşaklık ve kolaylık göstermelidir. Mürşid müridini, annenin çocuğunu terbiye etmesi gibi terbiye etmeli, onun kadar şefkat göstermelidir. Müridin terbiyesine önce kolay bir yolla başlamalı, takat getiremeyeceği şeyi ânında ona yüklememelidir. Ağır ağır, zora doğru gitmelidir. Mürşid müridine en önce,

tabiate uymağı terk etmesini ve şeriatin izin verdiği şeyleri yapmasını emretmelidir. Böylece mürîd, tabiat bağından kurtulup şeriat bağıyla bağlanır. Sonra şey şey ruhsattan azimete geçirip, maksattan birini kaldırıp, yerine azimetten birini koymalıdır. Eğer mürşid, Allahü teâlânın müminlerden evliyası, sevgilisi, emin ve âlimleri hakkında Allahü teâlânın yolunda yapıldığı gibi, Allahü teâlânın nuru ve Allah tarafından verilen ve ihsan olunan mükâşefe ve ilim (İlm-i ledünnî) sebebiyle mürîd için, işin başında mücâhede ve azîmeti yapması gerektiğini anlarsa (yani öyle bildirilirse), o zaman mürîde mücâhededen gerekli olan her şeyi emretmeli, müsamaha etmemelidir. Hattâ müridin kuvvet ve irâdesini harcamada kusur etmeyeceği riyazetlerin en çetiniyle terbiyesine başlamalıdır. Çünkü üstadı, müridin o riyazetin en çetini için yaratılmış olduğunu anlamıştır. Böyle olunca, mürîde hafif ve kolayını yüklemek, ona hiyânet olur.

Üstâd, hiçbir şekilde, müridin parasından ve malından ve hizmetinden istifade etmemeli, faydalanmak istememeli, müridi terbiye etmede, karşılık olarak Allahü Teâlâdan mükâfat beklememelidir. Bilâkis, onu Allahü Teâlânın emir ve hükmüne uygunluk ve yalnız Hakkın hediyesini kabul için onu terbiye etmeli, yetiştirmelidir. Zira mürîd, mürşidi tarafından istek ve zorlanma olmadan gelmiştir. Belki de gelmesi tamamen kaderdir ki, Allahü teâlânın, müridi irşâd ve hidâyeti, onu üstada göndermekle vâki' olmuştur. Bu durumda o mürîd, Allahü teâlâ tarafından güzel bir hediyeye olduğundan, üstadın onu kabul etmesi, güzel terbiye etmek ve yetiştirmek ile ona ihsan etmesi lâzımdır. İşte bu yüzden müridin mal ve hizmetinden faydalanılmaz. Ancak Allahü teâlânın emri ile ve ona hizmet ettirme hakkında bildirmesi ile ve Allahü teâlâ, müridin kurtuluş ve ilerlemesini onun sebebiyle yaptığı ve onda mürşidi için pay ayırdığı malından getireceği şeyi kabul edebilir. Bu durumda redde lüzum yoktur. [Bunu anlayabilmek için de, velâyetin çok yüksek derecelerinde sahih keşif ve ilham sahibi olmak gerektiği buradan anlaşılmaktadır]. Mürşid, kendisine lâzım olan şeyi müridlerden istemeden cidden çok sakınıp, bu hususta Allahü teâlânın fiil ve kaderini gözetmelidir. Mürşid, kendisinde arzu, hevâ olan şeyde bulunmaktan kaçınmalıdır. Çünkü hevâ müridin hıfz ve tevfiğini zayi eder. Mürşidin müridini himmetle terbiye etmesi, mürîde bir kusur veya gevşeklik gördüğü zaman, kalbinden mürîd tarafından nâib-i menâb bulunması lâzımdır.

Mürşidin, müridin sırrını hıfz etmesi, Allahü teâlânın mevhibelerinden yahut ledünnî ilim sebebiyle ince görüşle meydana gelen, yahut müridin ona bildirmesi, anlatılması ile bilinen şeyi başkasına söylememesi, sırrını saklaması lâzımdır. Müridinin sırrını başkasına söylemesi lâıyk değildir. Çünkü müridin sırrı, mürşidi yanında emânettir. Nitekim, seçilmişlerin kalpleri, sırlar mezarıdır demişlerdir. Mürşid müridinin rahatlatma yeri, esrar hazînesi, sığınağı, barınağı olmalıdır. Müridlerine cesaret ve kuvvet vermesi, yollarında sağlam tutması, onlara yardımcı olması, onları tarikattan korkutup ürkütmemesi ve onlarla sohbet etmesi lâzımdır. Mürşid müridin usûl veya fûrû'da, dînin beğenmediği bir şeyini görürse, gizlice ona nasihat etmeli, onu azarlamalı ve bir daha o şeyi yaptırmamalıdır. Yahut mürîdinde iddia ettiği bir hâli görmezse, yahut amelikle ucub ettiğini görürse, onu ucubdan korumalı, helakine sebep olmaması için, hallerini kendisine az, ehemmiyetsiz ve kıymetsiz göstermelidir. Çünkü ucub [amelini, kendini beğenmek] kulu, Allahü teâlânın nazarından düşürür. Mürşid nasihatının bütün cemâate duyurulmasını isterse, toplayıp hepsine söylemelidir. Öğrendim ki, içinizde söyle iddia eden, söyle konuşan, şöyle şöyle halleri ve işleri yapan kimseler varmış demeli, bununla ilgili kötü ve iyi şeyleri anlatmalı, hatırlatmakla o şeyleri yapmaktan men'etmelidir.

Anlattığı şeyi, bir kimseye tahsis etmemelidir. Zira onu böyle tahsisde nefret vardır.

Mürşid mürîdlerine sert davranır, ağır söylerse, onların gizli şeylerini ifşa eder, ayıb ve kabahatlarını yüzlerine vurursa, kalblerinde mürşidini ve onunla sohbeti istemekten nefret doğar. Bu ise bu büyükler yolunda ve kalblerinde Allahü teâlânın veli kullarına karşı sevgi bulunanlar yanında töhmet olur. Bunun için mürşid böyle şeylerden çok sakınmalıdır. Bu hal mürşidi kaplar ve bundan kurtulamazsa, bu durumda kendini irşâd mansabından(görevinden) azlederek, müridlerden ayrı kalıp, nefsinin riyazet ve mücâhedeyle, kendini terbiye etmek, olgunlaştırmak ve ahlâkını güzel yapmakla uğraşmalı, hâlini düzeltecek bir mürşid aramalıdır. Çünkü böyle bir durumda onun mürşid olmağa salâhiyeti olmadığından, müridlerin Allahü teâlâyâ kavuşma yollarını kesmekten artık vaz geçmelidir.

(GUNYETÜ'T TALİBİN, Sayfa; 469-471, Müellifi: Abdulkadir Geylani (K.S), Çeviren: A.Faruk Meyan, Berekat Yayınevi, İstanbul 1975)

TASAVVUF

" Rahman olan Allah' ın (has dostları ve) kulları yer yüzünde tevazu hali içinde yürürler. Cahiller kendilerine takıldıkları zaman, güzel ve yumuşak söz söylerler." Kuran-ı Kerim Furkan Suresi 25/63

" İyilik ve takva üzerine yarışınız " Kuran-ı Kerim el-Maide Suresi 2

" Ümmetim içinde ilham ve keşfe mazhar bazı insanlar vardır. Ömer de bunlardan biridir." Hadisi Şerif -Sahih-i Buhari, Fezail 16

Zaman içerisinde tasavvufun pek çok tarifi yapılmıştır. Bunlardan bazıları şöyledir:

Ma'ruf el-Kerhî (K.S) : "Tasavvuf, hakikatleri almak, insanların ellerinde bulunan şeylere gönül bağlamamaktır."

Cüneyd-i Bağdadî (K.S) : "Tasavvuf, Hakk'ın seni senden öldürmesi ve seni kendisi ile diriltmesidir."

Yine Hz. Cüneyd: "Tasavvuf, vakitleri muhafaza etmektir ", demiştir. Bu da kulun haddini bilmesi, Rabb'ına muvafakat etmesi ve vaktinin gayrisi ile bulunmamasıdır (hâline razı olmasıdır) .

İmam Gazzâlî (K.S)): "Tasavvuf, kalbi yalnız Allah'a bağlayıp, mâsivâdan ilgiyi kesmektir."

Tasavvufun ne olduğu sorulan Cüneyd-i Bağdadî (K.S) şöyle cevap vermiştir: " Yaratıklarla alakayı kesip Allah (CC) ile olmaktır."

Ruveyym b. Ahmed (K.S) : " Tasavvuf, nefsi Allah (C.C)' ın iradesine teslim etmektir."

Semnun (K.S) : " Tasavvuf hiçbir şeyin sana, senin de hiçbir şeye malik olmamandır."

İbn Atâ: "Tasavvuf, Hakk'la beraber istirs âl (Kulun kendisini kayıtsız ve şartsız Allah'ın irâdesine teslim etmesi) dir." demiştir:
Ebu Yakub Süsi: "Süfi, sebebin rahatsız etmediği ve talebin yormadığı kişidir", demiştir. (Çünkü o sebebi değil, Allah'ı görür, bir şeyin istek ve irâde ile değil takdirle hasıl olduğunu bilir) .

"Tasavvuf nedir", diye soran bir zata Cüneyd (k.s.) şöyle dedi: "Tasavvuf, sırrın ve ruhun Hakk'a ulaşmasıdır. Buna nâil olmanın yolu, nefsin, sebepleri görmekten fâni olmasıdır. Bu ise ruhun kuvvetli ve Hakk'la kâim olması sayesinde mümkün olur."

"Sufilere neden sufi denildi", sorusuna Şiblî (k.s.) şu cevabı verdi: "Çünkü sufilerin sıfatları var, şekirleri (r u s û m) mevcut. Böyle olmak onların nişanıdır. Şayet sıfatların var ve şekillerin mevcut olmaması onların nişanı olsaydı o zaman sıfat ve şekle sahip olmamak onların nişanı olurdu". Şibli, sufilere sufi denilmesini sıfat ve şekle sahip olmalarıyla izah etmiş, hakikat derecesine ulaşan bir sufinin resmi (şekli) ve sıfatı olabileceğini kabul etmemiştir. (Hakiki sufide sıfat ve resim yoktur, bu dereceye ulaşmamış olan sufilere eski sahib buldukları sıfat ve şekiller dikkata alınarak s u f i y e denilmiştir) .

Bayazid Bistami (k.s.) ; "Sufiler, Hakk'ın kucağında (ve himayesinde) ki bebeklerdir", demiştir. (Anne bebeğin ihtiyaçlarını temin ettiği gibi Allah da onların ihtiyaçlarını sağlar) .

Ebu Abdullah Nebâci (k.s.) ; "Tasavvuf b i r s â m (bir delilik nevi) hastalığı gibidir. Başlangıçta insan saçmalar. Fakat bu hâl kendisinde iyice yerleşince lâl olur. Yani sufi başlangıçta makâmından bahseder, hâli ile ilgili bilgiler anlatır. Fakat keşfi açılınca hayrette kalarak sukut eder". (Maksadı sözle anlatmak vuslat hailinde olmayan sufilerin hâlidir, tasavvufun son merhalesine ulaşanlar h a y r e t içinde kalır ve sukut ederler. Sukut sözden üstündür) .

Fâris'in şöyle dediğini işitmiştim: "Nefsâni arzular, insanın önünde duran büyük ve önemli işlere galebe çalınca, en doğru olanı tercih etmek bahis konusu olur. O zaman bu hâl sözle açığa vurulur ve yayılır. Vuslat makâmına ulaşıncaya, nefisle nefsin arzuları arasına perdeler çekilir, o zaman her an sukut etmekten başka yapılacak bir şey bulunmaz". (İnsan nefsi ile çatışma hâlinde bulunduğu zaman en iyi hareket tarzını tercih etme imkânına sahip olur. Onun için de durumu sözle ifade eder. Kendinden geçip nefsinden gâib olunca susmaktan başka bir şey bahis konusu olmaz) .

Ebu Hüseyin Nuri'ye (k.s.) ; "Tasavvuf nedir", diye sorulmuş, o da ; "Makâmı yaymak ve kıvâma vâsil olmaktır" , demiştir. "Peki sufilerin ahlâkı nedir" diye

sorulunca, "başkalarını sevindirmek ve onlardan gelen eziyeti görmemezlikten gelmektir" , demiştir.

"Makâmı yaymak" , sufi başkasının hâlinden değil, sadece kendi halinden ilim dili ile bahseder, demektir. "Kıvama ermek", sufinin hâli, içinde bulunduğu hâli bırakıp başkasının hâli ile meşgul olmasına engel, olur, manasına gelir. Bu konuda bize Ebu Hüseyin Nuri'nin şu şiiri okunmuştur:

"Bana öyle bir hâl verdin ki hâlimi anlatmaya ihtiyaç kalmadı.
Konuşamayan bir kimse maksadını sözle nasıl anlatır?"
"Hâl, hâl sahibine tercüman olmadıkça, hâl iddia eden bir kimseyi tasdik etmek mümkün değildir". (İçteki Allah korkusu hâli dışta o kadar âşikâr olmalı ki bunu sözle anlatmaya lüzum kalmamalı).

Bir ilim dalı olarak genel bir tarif yapmak gerekirse, "Tasavvuf, insanın kalbindeki kötü vasıflarla onlardan kurtulma çarelerinden; kalpteki iyi vasıflar ve onları kazanma yollarından; manevi mertebeleri kat ederek, en yüksek mertebe olan "insan-ı kâmil" mertebesine ulaşmanın kurallarından; ve nihayet "tevhid" in sırlarından bahseden bir ilimdir." Diye tarif edebiliriz.

" Tasavvuf Kur'an ahlakıdır. Resulullah'ın deruni ahval ve halatı, şeriatin ince adabıdır. Tasavvuf bencillik değil, diğerbinliktir, merhamettir, muhabbettir, hizmettir; laf ebeliği değil, samimiyet, ihlas ve hikmettir. Kalp temizliği, irfan yüceliği ve amel-i salih mektebidir. İnsanı-ı Kamil olmanın yolu ve yöntemidir. Kıyl-ü kal değil, güzel haldir. Taşa karşı gül, zehire karşı panzehirdir, gözlere nur, gönüllere sürurudur."

Tasavvufun Konusu:

Tasavvuf, Hakk'ın hoşnutluğunu kazanmak ve ebedi saâdete ermek için nefisleri temizleme, ahlâkı tasfiye, iç ve dışı tenvîr, sûret ve sîreti tezkiye hâllerinden bahseden bir ilimdir.

Tasavvuf, zevken bilinen ve yaşanan bir ilim (hâl ilmi) olduğu için İslâm'ın bâtinî yönünü teşkil eden "iman", "ihsan" ve Hakk'ı tanıyıp bilmek de onun konusu içine girer.

Ayrıca tasavvuf ilmine mahsus ıstılahlar onun konularıdır. Mesela, nefisini bilmek, kalbini bilmek, nefisini temizlemek, kalbini temizlemek, mükâşefe, müşâhede, makamlar, hâller, kurb, vusûl, fenâ, bekâ, sekr, işaret, ilham vs.

Tasavvufun Gayesi:

Hz. Peygamber (s.a.v.), "Ben güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim." Buyurmakla son Peygamber olarak gönderilişinin gayesini belirtmiştir. Tasavvufun gayesi de, ahlâkın kemâl mertebesine ulaşmak için her hususta Hz. Peygamber (s.a.v.)'in gösterdiği yolu takip ederek, iç ve dış olgunluğu itibarıyla O'nun gerçek varisi olmanın yolunu göstermektir.

Tasavvufun gayesi, Hakk'ın rızâsını kazanmak için nefisleri temizlemek, güzel ahlâk sahibi olmaya çalışmak, kısaca Allah ve Rasulü'nün ahlâkıyla ahlâklanmaktır.

Tasavvufun Özellikleri:

- 1- Manevi tecrübe ile anlaşılan bir ilimdir.
- 2- Tasavvufî bilginin konusu marifetullahtır.
- 3- Tasavvuf, tatbiki bir ilim olduğundan, mürşid vâsıtasıyla öğrenilir.
- 4- Tasavvuf kitaptan okuyarak öğrenilebilecek bir ilim değildir. Çünkü tecrübidir.
- 5- Tasavvufun bilgi kaynağı felsefe ve kelim gibi akılla sınırlı değildir. İlham ve keşf de bilgi kaynağı kabul edilir.

Tasavvufun Zuhuru:

Tasavvuf isim olarak Hz. Peygamber (s.a.v.) döneminde yoktur. Fakat muhteva olarak mevcuttur. Çünkü İslâm'ın ihsan boyutunu, insanın ihsan yani yakını bir kıvamda yaşamasını sağlayan tasavvuftur. Kur'ân'da bahsi geçen; takva, zikir, huşu, tevbe, rızâ gibi kalb amellerinin nasıl gerçekleşeceğini Kur'ân ve Sünnet'ten alıp, tatbiki olarak öğreten zahidlerdir, sûfilerdir. Tasavvufun asr-ı saâdetteki adı zühd'dür.

Hz. Peygamber'den sonra İslâm fetihlerinin genişlemesi, harpte elde edilen ganimetlerin Müslümanları refah ve saâdete sevk etmesi; bu ilmin müstakil bir tarzda zuhuruna medar olmuştur. Bir kısım Müslümanlar zenginliğe, paraya ve dünya mallarına yönelirken, diğer kısım Müslümanlar ise, kendi inandıkları temiz akideyi aynen devam ettirmek ve Allah(c.c.) tarafından vahyedilmiş olanın dışına çıkmaksızın Hz. Peygamber(s.a.v.)'in yolunda gitmeyi üstün tutmuşlardır.

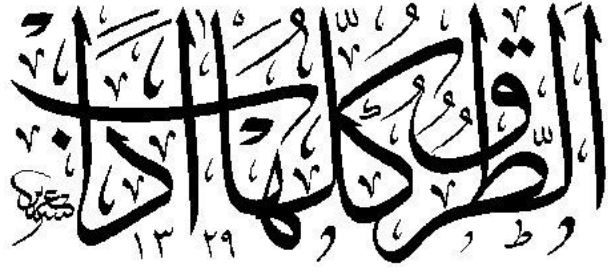
Tasavvuf, müstakil bir ilim olarak ilk defa Basra'da zuhur etmiştir. İlk devir sôfilerinin hepsi zahid'dir.

İlk önce sufi ismini alan zât Ebû Hâşim sôfi'dir(ö.150/767). İlk tekke de Suriye'de Reaml şehrindeki Ebû Hâşim Tekkesi'dir.

Ebû Hâşim ile başlayan zühdî hareketler, kısa zamanda İslâm memleketlerine yayıldı. Tarîkat öncesi tasavvuf diye isimlendirilen bu devir sufileri azdır.

Sufiyye mesleğine ilk olarak hareket veren Süfyan Sevri (K.S)'dir.

TARİKAT

(Et- Turuku Kulluha Âdâbun)

Tarikatlerin tümü adabdan ibarettir.

Tarikat: Arabca tarik kelimesinin çoğuludur. Tarik yol demektir. Tarikat ise yollar manasına gelmektedir.

Ebu Nasr Serrac Tusi' nin El Luma'a (İslam Tasavvufu- Prof Dr.H.Kamil YILMAZ) adlı eser inde tarikat şu şekilde anlatılmıştır.

" Fıkhi ve itikadi konularda meydana gelen fırkalara mezhep denildiği gibi tasavvufi eğitimde farklı metodlar uygulayan mekteplere de tarikat denir. Tarikatlar insanlardaki meşreb farklılığından kaynaklanır. Tasavvufta tarikat kavramının kullanılması üçüncü ve dördüncü asırlarda başlar. Ancak bugünkü anlamıyla bir şeyhin etrafında toplanan müridanın tekke ortamında muhtelif usüllerle eğitilmesi anlamına tarikat, Abdulkadir Geylani (KS) ve Ahmed Er Rufai (KS) nin yaşadığı hicri 6. ve miladi 12. asırlarda ortaya çıkmıştır. Tarikatlar irşat usullerine göre genellikle üçlü bir tasnife tabi tutulmuştur: Ahyar, Ebrar ve Şüttar.

Ahyar Tariki: Amel ve ibadete düşkün olanların yoludur. Bu yolun salikleri genellikle farzlar ve nafile ibadetlerle Hakk' ka ulaşmaya çalışmışlardır. Bu yola ruhani yol da denilir. Çünkü bu yolda ruhun nafile ibadetlerle güçlenip nefsi etkisi altına alması esastır.

Ebrar Tariki: Riyazat ve mücahede yoludur. Bu yola nefsanî tarikte denilir. Çünkü amaç riyazat ve mücahede ile nefsi zaaga uğratıp onun ruha ram olmasını sağlamaktır. Bu yolun yolcuları Hakk ile muamelede de Halk ile muamelede de sıdk üzredirler. Gönül saflığına ermek için mücahedeği esas alırlar.

Şüttar Tariki: Aşk ve muhabbet ehlinin yoludur. Bu yola aşk, vecd ve coşku ile girilir. Aşk ile ülfeti olmayan bu tarika süluk edemez. Bu yolun yolcuları Beyazıd (KS) gibi coşkulu, taşkın, Mevlana (KS) gibi aşık insanlardır. "

MÜRİD

Arapça, isteyen demektir. Allah'a vuslatı arzu eden, bir başka deyişle, Allah'ın ahlakıyla ahlaklanmak isteyen ve bu olgunluğun eğitimini verecek bir

şeyhe (veya mürşide) bağlanan (bey'at eden) kişiye mürid denir. Tasavvufi anlamdaki olgunlaşmada 4 merhale vardır. 1- Talib, 2- Mürid, 3-Mutasavvıf, 4- Süfi. Mürid, bir tekamül oluşumunda ikinci sırayı işgal etmektedir. Son sırada bulunan süfiye, vasıl denir. Müridi üç gruba ayırırlar:

Mutlak mürid: Şeyhine "niçin?" sorusu sorarak dili ve kalbiyle itirazda bulunmayan, şeyhinin sözlerine karşı delil istemeyen müride, mutlak mürid denir.

Mücaz mürîd: İç ve dışa ait her hususta şeyhinin rey ve iradesi altında bulunan dervişe denir.

Mürted mürid: Şeyhine emrettiği, yasakladığı konulara karşı çıkan mürididir ki, zamanımızda bu türden olanlar çoktur. İlk iki grub makbuldür. Müridin herşeyden önce şeriate sımsıkı yapışması (takva), edeb ve sıdk (doğruluk) üzere olması gerekir.

TEKKE - ZAVİYE - DERGAH - HANKAH - ASİTANE

Tasavvuf erbabının, oturup kalkmalarına, süluk çıkarmalarına, ayin yapmalarına mahsus yere, tekke denir. Taşradan gelecek dervişlerin kalabileceği özel odaları ve mutfağı bulunur.

Küçük Tekkelere "zaviye", büyüklerine "hankah" , "dergah", merkezi pozisyonda olanlara da "asitane" denir.

Olalı müntesib-i aşkın ey mah

Tekkeden tekkeye koşmaktan usandım billah.

Muallim Naci

İNTİSAP

İntisap, hakkın ipine sarılmaktır. İntisap, cemaat olmaktır. İntisap hak yolunda bir rehberle bağlanmaktır. İntisap, Allah dostuyla Allah yolunda gitmek için akid yapmaktır. İntisap, terbiye görmüş bir kâmilin terbiyesine girmektir. İntisap, veliler kervanına katılmak ve nurlu silsileye tutunmaktır. İntisap, kâmil mürşitle manevi bağ kurmak ve onunla Allah için dost olmaktır.

Tasavvuftaki intisaba, "inâbe", "el alma", "el verme", "tevbe etme" de denir, bütün bunlar aynı şeydir. Bir hak talibi müridin, mürşidine sadık ve bağlı kalacağına, Allah için, Allah yolunda onun terbiyesine teslim olacağına, haramlardan kaçıp helal ve hayırlara sarılacağına, günahlardan tevbe edip bir daha yapmayacağına dair söz vermesine ve buna Allah'ı, Rasulünü ve mürşid-i kâmilî şahit tutmasına intisap denir.

İntisabın Kur'an ve Sünnet'ten delili çoktur. Rasulullah (A.S.), Allah'ın birliğini kabulden sonra, ashabıyla tek tek ve toplu halde takva, ibadet, güzel ahlâk, cihad ve hizmet için pek çok sözleşme yapmıştır. Buna biat denir. Bu biat uygulaması sonraki devirlerde devlet idarecileri ve maneviyat önderleri için birer örnek olmuştur.

Mürşide intisabın şekli:

Biat ve intisabın özü, kalbin teslimiyeti ve sağlam niyettir. Şekiller alamettir, gaye değildir. Ancak bunun zahiren bir usul ve adabı vardır. Bu konuda intisabın delili olan hadislerden çıkaracağımız usuller şunlardır:

Rasulullah (A.S.), Allahu Tealâ'nın Rasulü ve halifesi olarak, erkek kadın bütün insanların Peygamberi ve rehberi olduğu gibi, O'na vâris olan kâmil mürşidler, rabbani alimler de bütün beşeriyetin irşad ve ıslahını hedef almalıdır. Mürşid-i kâmil hiçbir ayırım yapmadan herkese ve her kesime ilâhî daveti, iman, ihlas, takva ve güzel ahlâkı tebliğ etmekle memurdur.

Mürşid-i kâmil, kendisine intisab edecek erkeklerle elele tutarak veya sözlü bir şekilde bu intisabı gerçekleştirebilir. Kadınlar mürşid-i kâmile intisaplarını sözlü olarak, bir perde veya kapı arkasından yapmalıdırlar.

Kâmil mürşid, Rasulullah (A.S.) Efendimiz'in yaptığı gibi bir ucundan kendisi, diğer ucundan da tevbe ve intisap edecek kimselerin tutacağı şekilde bir bez veya sarık uzatarak tevbe ettirip, intisap yaptırabilir. Bu, özellikle tevbe ve intisap edeceklerin çok kalabalık veya vaktin çok dar olduğu zamanlarda yapılıır.

Mahremi olmayan bir kadının elini, onu tehlikeden kurtarmak ve zaruri tedavi gibi dinen müsaade edilen bir mazeret yokken tutup musafaha etmek, hayır gibi gözüken bir iş için de olsa caiz değildir. Bu, Sünnet'e uygun olmadığı gibi, yapana hayır da getirmez.

Allame Eşref Ali Tanevî (Rh.A.) bu konuda şu tesbitleri yapmıştır: "Bazı bilgisiz veya dikkatsiz kimseler, kadınlardan el ele biat alıyorlar. Bu kesinlikle caiz değildir. Yabancı kadının tenine zaruretsiz el dokundurmak günahdır. Hadiste, bu amelin batıl ve haram olduğu belirtilmiştir.

İntisabın gerekleri

İntisap eden kimseye lazım olan ilk şey ihlastır. İhlas, işini, ibadetini, hizmetini Allah'ın rızası için yapmaktır.

İntisap kâmil mürşide yapılmalıdır. Bu mürşid, Hz. Peygamber (A.S.)'a kadar uzanan bir silsileye sahip bulunmalıdır.

İntisap edilen kâmil mürşidi Allah için sevmek, bu yolda ona güvenmek, onun bu işte mahir olduğunu bilip kendisine itimat etmek, terbiye ve terakki için şarttır.

İntisap, itaat ve samimiyet ister. Yolun gereklerini, mürşidin emir ve tavsiye ettiği vazifeleri gücünce yerine getirmeyen kimse, intisabında samimi değildir.

İntisabı sağih ve sağlam hale getirmek için mürşitle aynı yolu, aynı ameli ve aynı hali bir derece paylaşmalıdır.

İntisap ölene kadar samimiyetle korunmalıdır. Kâmil mürşidi Allah için seven ve elinden tutan kimse, bu sevgiyi ve beraberliği hayatın her döneminde, acı-tatlı hallerinde muhafaza etmelidir.

İntisabın meyveleri:

Bir mürşide intisap eden kimseyi, mürşidi Allah'ın bir emaneti olarak görür; sever, terbiye halkasına alır. Sadık mürid, mürşidin manevi evladı olur, onun ailesinden sayılır. Bu sayede bütün silsilenin bereketine kavuşur, manevi mirasına konmuş olur, feyizlerinden nasiplenir.

İnsan sevdiği ve tabi olduğu kimselerle haşrolur. Kıyamet günü Allahu Tealâ herkesi imamı ile birlikte huzuruna çağırır. Kâmil mürşide tabi olan kimse mürşidi ve onun bağlı olduğu veliler ordusuyla birlikte mahşere gelir. Veliler, kendilerine verilen şefaathet yetkisini önce tanıdıklarına kullanırlar.

İntisap eden kimse bir cemaatin içine katılmış olur. Bu cemaat dua, göz yaşı, zikir ve tavsiye ile Allah yolunda birbirlerini desteklerler. Şeytana karşı siper olurlar. Cemaat halinde yapılan hayırlı amellerin sevabına bütün cemaat ortaktır. Bir kâmil mürşidin duaları içinde anılmak, onun yapmış olduğu zikir, amel ve hizmetlerden bir hisse almak mürid için en büyük kazançtır.

Bey'at:

Lügatte satmak ve satış muamelesi demektir. Tasavvufta talib denilen mürid adayının şeyhe ve onun vereceği emirlere bağlı kalacağına, mal satan insanların elele tutuşması gibi bir musafaha ile şeyhe söz vermesidir. Bey'atin temeli, Hz. Peygamberin İslam'a girmek isteyenlerden, cihad ve hicret gibi önemli faaliyetlere katılacak olanlardan söz almasıdır. Nitekim Kur'an'da Hudeybiye'de bey'at eden sahabiler övülmekte, *onların Allah Rasûlüne olan bey'atleri, Allah'a yapılmış sayılmaktadır.* (el-Feth, 48/10)

Tasavvuf kavramı olarak bey'at, İntisâb ve inabenin birbirinden farkı yoktur. Ancak bu soruda İntisâb ve bey'atle siyasî otoriteyi temsil eden halife, devlet başkanı ve devrin imamına yapılması emredilen bey'at kastediliyorsa o zaman durum farklıdır. Bu bey'at, onun yerine geçmez. Çünkü siyasî otorite ile ilmî veya manevî otorite birbirine denk değildir. Biri dikerinin yerine kaim olamaz.

Not: İntisap edilecek Mürşidin Şeriate hakkıyla bağlı olması gereklidir.

Heva ve hevesinin esiri olan, özellikle günümüzde bu yolu dünyalık sağlamak için seçen şarlatanlara, saf müslümanları Allah(CC)'in adını kullanarak köleleştirip onların sırtından saltanat süren hokkabazlara çok dikkat edilmelidir.